

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL of the journal / URL časopisu: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Author(s) / Autor(i): Daniel Klimovský
Article / Článok: Recenzia na knihu: X+1 otázok a odpovedí o participatívnom rozpočtovaní
Publisher / Vydavateľ: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica
DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2021.24.1.231-234>

Recommended form for quotation of the article / Odporúčaná forma citácie článku:

Daniel Klimovský. 2021. Recenzia na knihu: X+1 otázok a odpovedí o participatívnom rozpočtovaní. In *Politické Vedy*. [online]. Vol. 24, No. 1, 2021. ISSN 1335 – 2741, pp. 231-234. Available at: DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2021.24.1.231-234>

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

RECENZIA NA KNIHU: X+1 OTÁZOK A ODPOVEDÍ O PARTICIPATÍVOM ROZPOČTOVANÍ¹

BOOK REVIEW: X+1 QUESTIONS AND ANSWERS ON PARTICIPATORY BUDGETING

Daniel Klimovský*

HRABINOVÁ, A. a kol. 2020. *x+1 otázok a odpovedí o participatívnom rozpočte [X+1 Questions and Answers on Participatory Budgeting]*. Bratislava: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, MV SR, 2020. 128 s. ISBN 978-80-89051-60-1.

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti v priebehu roka 2020 úspešne zavíril približne trojročnú snahu spojenú s implementáciou národného projektu *Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík* (NP PARTI). I keď sa v pilotnej schéme, ktorá bola súčasťou tohto projektu, venovala pozornosť participatívne rozpočtovaniu iba v podmienkach mesta Hlohovec, úrad si uvedomil existujúci dopyt v tejto oblasti a problematike participatívneho rozpočtovania sa v rámci NP PARTI venoval nad plánovaný rámec. Postupne sa úradu podarilo rozšíriť ideu participatívneho rozpočtovania napríklad aj na regionálnu samosprávnú úroveň a odtiaľ dokonca aj na organizačnú úroveň (išlo napríklad o niektoré stredné školy, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych krajov). Veľkým pozitívom celého tohto pôsobenia úradu bola skutočnosť, že tento sa nestaval do pozície aktéra

---

* Doc. PhDr. Daniel Klimovský, PhD. pôsobí ako docent na Katedre politológie, Filozofická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave, Gondova 2, 811 02 Bratislava, Slovenská republika, e-mail: daniel.klimovsky@uniba.sk.

DOI: <https://doi.org/10.24040/politickevedy.2021.24.1.231-234>

¹ Táto recenzia je súčasťou popisu aktuálneho stavu poznania v oblasti inovácií vo verejnom rozpočtovaní, ktorý je spracovávaný na účely výskumného projektu APVV-19-0108: *Inovácie v rozpočtovaní miestnych samospráv na Slovensku*.

mentorujúceho, kontrolujúceho alebo limitujúceho ostatných aktérov (*policy gatekeeper*), ale prebral skôr rolu presadzovateľa konkrétnych verejných politik (*policy entrepreneur*). Svoju rolu pritom úrad nepostavil na agresívnom alebo direktívnom presadzovaní vlastného riešenia, ale zvolil stratégiu otvorenej ponuky, ktorá je podporená odbornosťou a systematickým prístupom.

Vzhľadom na uvedené neprekvapuje, že úrad už v roku 2020 k tejto téme vydal zaujímavú publikáciu s ešte zaujímavejším názvom: *x+1 otázok a odpovedí o participatívnom rozpočte*. Jej autorkami sú **Alexandra Hrabínová**, **Kristína Babiaková** a **Eva Balážová**. Z uvedenej autorskej trojice na úrade pôsobí iba **Alexandra Hrabínová**, v agende ktorej nájdeme aj rozvoj participatívneho rozpočtovania. **Kristína Babiaková** je právničkou známou vďaka svojmu pôsobeniu v mimovládnej organizácii *Via Iuris*, a **Eva Balážová** je známa nielen akademickému publiku vďaka svojmu pôsobeniu na univerzite v Nitre, ale tiež ľuďom pôsobiacim v samosprávnej praxi, keďže je prezidentkou *Asociácie komunálnych ekonómov SR*, ako i stále aktívnou miestnou političkou v meste Lučenec.

Autorky hneď v úvode publikácie popisujú jej charakter, hlavné cieľové skupiny a tiež sledovaný zámer: „*Zbierka otázok a odpovedí o participatívnom rozpočte je určená všetkým odhodlaným úradníkom, voleným zástupcom, ale aj aktívnym občanom, ktorí sa púšťajú do realizácie participatívneho rozpočtu vo svojej obci, či meste. [...] Aby sme však participatívny rozpočet pochopili v celej jeho hĺbke a šírke, treba o ňom začať diskutovať a inšpirovať sa skúsenosťami tých, ktorí zašli o krok ďalej ako my. A každý krok vpred si predsa raz vyžiadal odvahu prestať sa báť nových vecí a vôľu začať ich skúšať.*“ (s. 11) Publikácia má teda veľmi netradičný formát. Ide o zbierku približne 90 otázok, ktorých odpovede vychádzajú buď z odbornej literatúry, či platnej legislatívnej úpravy, zo zahraničnej praxe alebo z praxe, ktorú ponúka slovenská samospráva. V tejto súvislosti je napríklad mimoriadne zaujímavé čítať vyjadrenia zástupcov priamo zainteresovaných aktérov a konfrontovať ich s teoretickými vstupmi, alebo so skúsenosťami zo zahraničia.

Všetky otázky a k nim naviazané odpovede sú zatriedené do ôsmich sekcií, ktoré na seba logicky nadväzujú, a ktoré tak predstavujú zaujímavé a pútavé čítanie nielen pre tých, ktorí majú chuť začať s participatívnym rozpočtovaním, ale aj pre tých, ktorí s ním už začali: 1. Predtým ako sa pustíme do participatívneho rozpočtu... (11 otázok); 2. ... Inšpirujeme sa princípmi kvalitného procesu (7 otázok); 3. Legislatíva a financovanie (10 otázok); 4. O rozdieloch medzi participatívnym rozpočtom a dotačným systémom (13 otázok);

5. Rozdelenie úloh, postupy, pravidlá (21 otázok); 6. Komunikujeme s verejnosťou (12 otázok); 7. Rozhodujeme, realizujeme, hodnotíme (15 otázok); 8. A čo ďalej? (záver, obsahujúci elektronickú adresu, kam záujemcovia môžu zaslať ďalšie otázky).

Na Slovensku má s praktickou implementáciou participatívneho rozpočtovania pozitívnu alebo negatívnu skúsenosť nateraz (2020) iba 62 obcí a miest. Aj preto sú v tejto zbierke prezentované skúsenosti zo Slovenska i zo zahraničia (napríklad z Portugalska, Česka alebo Škótska). Veľmi cenné sú však napríklad aj postrehy **Kristíny Babiakovej**, ktorá sa venuje absencii legislatívnej úpravy participatívneho rozpočtovania na Slovensku. Možné riešenie vidí najmä v novelizácii zákona NR SR č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy: „OZ VIA IURIS sa prikláňa k názoru, že legislatívne ukotvenie participatívneho rozpočtu by bolo prínosné aj pre Slovenskú republiku, keďže o ňom v žiadnom predpise nie je ani zmienka. Z vyššie uvedených možností by sa priklonilo k variantu 1, keď by PR (participatívny rozpočet) bol v zákone o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy uvedený ako možnosť pre obce, ktoré by si následne samy, podľa svojich konkrétnych potrieb, upravovali pravidlá PR.“ (s. 37) **Eva Balážová** formuluje 13 otázok a odpovedí osvetľujúcich rozdiely medzi participatívnym rozpočtovaním a dotačnými systémami (s. 48 – 56), pretože v praxi sa pomerne bežne participatívne rozpočty zamieňajú s rôznymi, občanom do istej miery otvorenými dotačnými schémami.

Pokiaľ ide o vyjadrenia ľudí z praxe, pre potreby publikácie poskytli stanovisko viacerí primátori a starostovia (napr. Bratislava – Nové Mesto, Hlohovec, Spišská Belá, Trnava), zástupcovia rôznych mimovládnych organizácií (napr. OZ Utopia, OZ Otvor dvor, OZ WellGiving, či OZ Expression), reprezentanti miestnych alebo komunitných iniciatív z obcí a miest, ktoré implementovali participatívne rozpočtovanie (napr. Prievidza, Rožňava, Sološnica, Trnava a tak ďalej), ako aj ďalší odborníci na samosprávu alebo občiansku participáciu. Táto publikácia i vďaka tomu predstavuje unikátny príspevok do verejnej diskusie s nepochybniteľnou pridanou hodnotou.

Text publikácie v niektorých častiach obsahuje normatívne vyznievajúce vyjadrenia. Keďže cieľovými skupinami sú aktívni občania miest a obcí Slovenska, ich volení zástupcovia, ako aj úradníci pôsobiaci na úradoch týchto miest a obcí, a publikácia ako taká ma charakter praktického sprievodcu zavádzaním participatívneho rozpočtovania, normatívnosť uvádzaných odporúčaní nemožno vnímať negatívne. Praktici totiž radšej siahnu po jednoznačne formulovaných krokoch alebo priamo odporúčaných opatreniach,

ako by takéto kroky alebo oparenia mali identifikovať v (pre nich) zložito a neprehľadne vyznievajúcich vedeckých textoch.

Zbierka otázok a odpovedí o participatívnom rozpočtovaní je však vhodným čítaním aj pre ďalšie skupiny čitateľov. V prvom rade ide o vhodné čítanie pre všetkých študentov stredných i vysokých škôl, ktorí majú chuť dozvedieť sa niečo o tom, ako môžu naplňovať svoju rolu aktívnych občanov. Študenti totiž predstavujú nastupujúcu generáciu ekonomicky najaktívnejšieho obyvateľstva, a preto práca s nimi a s tým, ako by mohli vnímať svoju spoločenskú rolu, predstavuje mimoriadne dôležitú aktivitu z pohľadu ďalšieho rozvoja a smerovania celej spoločnosti. V tomto kontexte si viem predstaviť, že po tejto publikácii siahnu vysokoškoláci (najmä spoločenskovedných odborov) ako po zaujímavom doplnkovom čítaní, a taktiež stredoškoláci, napríklad pri príprave na niektoré hodiny občianskej náuky. Túto publikáciu zároveň odporúčam všetkým obyvateľom, ktorým rozvoj ich miest a obcí nie je ľahostajný.